

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора наук з державного управління,
доцента, професора кафедри публічного управління та адміністрування
Державного торговельно-економічного університету
Приліпка Сергія Михайловича
на дисертаційну роботу Петринського Дмитра Валерійовича
“Механізми державного регулювання у сфері відновлення
аграрного сектору економіки України”,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Аграрний сектор України традиційно відіграє стратегічну роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, формуванні експортного потенціалу, підтриманні зайнятості населення та розвитку сільських територій. Водночас військова агресія російської федерації спричинила суттєві втрати вітчизняного аграрного виробництва: руйнування виробничої й логістичної інфраструктури, мінування сільськогосподарських земель, скорочення трудового потенціалу, порушення ланцюгів постачання та збуту продукції, погіршення фінансового стану аграрних підприємств та ін. Все це, у свою чергу, формує нові умови для функціонування суб'єктів господарювання аграрного сектору й вимагає подальшого вдосконалення засад його державного регулювання, а саме формування ефективних механізмів державного регулювання, спрямованих на забезпечення стійкого відновлення аграрного сектору економіки України та його адаптацію до нових економічних і безпекових реалій.

Актуальність обраної теми також посилюється необхідністю врахування євроінтеграційного вектору розвитку України, що передбачає гармонізацію механізмів державного регулювання із нормами та принципами Спільної аграрної політики (САП) Європейського Союзу (ЄС).

Отже, тема дисертаційного дослідження Д.В. Петринського є актуальною, суспільно значущою та такою, що відповідає пріоритетним завданням державної політики України у сфері відновлення економіки та забезпечення сталого розвитку аграрного сектору.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Д.В. Петринського виконана в рамках науково-дослідних робіт Національного університету “Чернігівська політехніка” за темами: “Механізми державного управління регіональним розвитком в умовах переформатування владних відносин” (№ 0120U105292), де автором ідентифіковано особливості аграрного сектору як об'єкта державного регулювання та уточнено понятійно-категорійний апарат у цій сфері; “Публічне управління та децентралізація влади” (№ 0120U101815), де автором визначено перспективні

вектори удосконалення механізмів державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору економіки України з урахуванням можливостей імплементації прогресивного зарубіжного досвіду в цій сфері (довідка від 30 березня 2026 року 202/08-566) (стор. 272).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дозволяє зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними та обґрунтованими, а всі поставлені завдання виконані. Досягнуто мету дослідження – обґрунтування теоретико-методичних засад формування й розвитку механізмів державного регулювання аграрного сектору та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо їх концептуалізації в контексті відновлення аграрного сектору економіки України (стор. 20).

Дисертаційна робота є логічним, структурованим системним та завершеним науковим дослідженням. Інформаційну базу даного дослідження становлять офіційні статистичні дані органів державної влади України, нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та Центральних органів виконавчої влади у сфері державного регулювання аграрного сектору, аналітичні та звітні матеріали міжнародних організацій (ФАО, Світового банку, ОЕСР, ЄК), наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали фахових періодичних видань, інформаційні ресурси офіційних веб-сайтів, а також власні праці й узагальнення автора, виконані на основі зібраних та систематизованих даних (стор. 22).

Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, застосування яких дало змогу комплексно дослідити механізми державного регулювання аграрного сектору економіки України, виявити особливості їх функціонування та обґрунтувати напрями вдосконалення в сучасних умовах. Зокрема, у процесі дослідження використано такі наукові методи: абстрагування, індукції, дедукції, теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, семантико-етимологічний, системний, структурно-функціональний, порівняльний, економіко-статистичний, моделювання та ін. (стор. 21-22).

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях та публікаціями у наукових-фахових виданнях України (стор. 13-15).

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота має завершений характер, логічно побудована й оформлена відповідно до чинних вимог до наукових досліджень. Вона складається зі вступу, трьох розділів основної частини та висновків, що свідчить про дотримання автором академічної структури викладу.

У вступі (стор. 18-26) належним чином обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічну основу та наукову

новизну дослідження. Слід відзначити чітке формулювання проблеми та її розв'язання в контексті повоєнного відновлення аграрного сектору економіки України.

У першому розділі дисертації (стор. 27-89) здійснено теоретико-методичне осмислення основ державного регулювання аграрного сектору. Автором проаналізовано напрями наукової рефлексії щодо феномену державного регулювання та уточнено понятійно-категорійний апарат у цій сфері; з'ясовано специфіку аграрного сектору як об'єкта державного регулювання; ідентифіковано механізми державного регулювання аграрного сектору (серед них: організаційний, нормативно-правовий, фінансово-економічний, інформаційно-комунікативний, науково-дослідний). У цьому контексті важливим внеском є наукове осмислення, формування й систематизація окремих теоретичних положень державного регулювання та з'ясування діалектики взаємозв'язку між ними, що здійснено за допомогою авторської дефініційної блок-діаграми, яка відображає логічну ієрархію та зв'язки в системі понятійно-категорійних координат щодо державного регулювання та представлена такими блоками, як: управління/менеджмент/регулювання → державне управління/державне регулювання → публічне управління/публічне адміністрування/новий публічний менеджмент/належне урядування.

Варто особливо відзначити наукову новизну, яка полягає в обґрунтуванні основних об'єктивних причин, що зумовлюють необхідність державного регулювання аграрного сектору, а також уточненні основної мети, місії, завдань, принципів та функцій такого регулювання.

У другому розділі дисертаційної роботи (стор. 90-156) зосереджено увагу на емпіричному аспекті дослідження. Зокрема, автором проведено діагностику стану аграрного сектору економіки України та на цій основі доведено об'єктивну необхідність його державного регулювання, а також уточнено й систематизовано особливості формування й розвитку механізмів державного регулювання аграрного сектору економіки України. Такий підхід дозволив провести SWOT-аналіз аграрного сектору України за 2020–2024 рр. та на цій підставі визначити основні “точки вразливості” для аграрного сектору України в умовах воєнного стану. При цьому основні проблеми функціонування механізмів державного регулювання аграрного сектору економіки України в роботі систематизовано у відповідності до тих механізмів, які були визначені як складові комплексного механізму державного регулювання аграрного сектору: організаційний, нормативно-правовий; фінансово-економічний; інформаційно-комунікативний; науково-дослідний.

Третій розділ дисертаційного дослідження (стор. 157-221) присвячено обґрунтуванню напрямів вдосконалення механізмів державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору економіки України. У цьому контексті автором сформовано перспективні вектори вдосконалення механізмів державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору економіки України з урахуванням можливостей імплементації прогресивного зарубіжного досвіду в цій сфері, а

також розроблено й обґрунтовано модель комплексного механізму державного регулювання аграрного сектору економіки України. Все це послугувало підставою для формулювання концептуальних положень, що створюють методологічне підґрунтя для подальшого вдосконалення державної аграрної політики, орієнтованої на підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва, розвиток людського капіталу сільських територій та забезпечення довгострокової продовольчої безпеки держави (у т.ч. й в умовах повоєнного відновлення економіки України).

Загалом, робота демонструє високий рівень наукової зрілості здобувача. Вона характеризується логічною послідовністю, цілісністю викладу, належною аргументацією і доказовістю положень. Дисертація повною мірою відповідає встановленим вимогам до наукових кваліфікаційних робіт, а її результати можуть бути використані в практиці державного управління та в освітньому процесі.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна результатів, представлених у дисертації, безперечно свідчить про глибину проведеного дослідження та авторське бачення щодо розв'язання важливого наукового завдання у сфері публічного управління, пов'язаного з обґрунтуванням теоретико-методичних засад формування й розвитку механізмів державного регулювання аграрного сектору та розробленням науково-практичних рекомендацій щодо їх концептуалізації в контексті відновлення аграрного сектору економіки України.

Серед важливих здобутків дисертаційної роботи варто відзначити, насамперед, розробку й обґрунтування моделі комплексного механізму державного регулювання аграрного сектору економіки України, складові якого (організаційний, нормативно-правовий, фінансово-економічний, інформаційно-комунікативний та науково-дослідний механізми) перебувають у взаємній обумовленості та детермінуються єдиною цільово-функціональною архітектонікою, яка включає: а) мету, завдання та функції державного регулювання аграрного сектору, зорієнтовані на досягнення стратегічних пріоритетів у цій сфері; б) чітко ідентифіковані об'єкти та суб'єкти державного регулювання аграрного сектору, структуровані відповідно до рівнів публічного управління та сфер регуляторного впливу; в) систему базових і специфічних принципів державного регулювання аграрного сектору, що формують методологічну основу функціонування комплексного механізму; г) інтегровану сукупність форм, напрямів, методів, інструментів та важелів державного впливу, спрямованих на підвищення ефективності та інклюзивності розвитку аграрного сектору в умовах структурних трансформацій (у т.ч. й у повоєнний період).

Здобувачеві вдалося також аргументувати авторську позицію щодо удосконалення обґрунтування сутності та складу механізмів державного регулювання аграрного сектору (серед них: організаційний, нормативно-правовий, фінансово-економічний, інформаційно-комунікативний, науково-дослідний), які функціонують не ізольовано, а перебувають у тісному інтегративному

взаємозв'язку, формуючи єдину систему державного впливу на розвиток аграрної сфери. Цей зв'язок проявляється на кількох взаємодоповнюючих рівнях, де організаційний та нормативно-правовий механізми створюють “рамки” та ціннісні орієнтири, фінансово-економічний – ресурси, інформаційно-комунікативний – інформативну координацію, а науково-дослідний – стратегічне та інноваційне підґрунтя для розвитку аграрного сектору. Відповідно їх взаємодія забезпечує цілісність, ефективність і стійкість державної аграрної політики.

Окремої уваги заслуговує наукове осмислення теоретико-методичних основ державного регулювання в контексті обґрунтування особливостей, що притаманні сучасній парадигмі державного регулювання аграрного сектору.

Разом із цим у роботі набули подальшого розвитку:

- понятійно-категорійний апарат у галузі публічного управління та адміністрування, завдяки уточненню сутності таких понять як “державне регулювання” та “державне регулювання аграрного сектору”;

- концептуальні положення, що створюють методологічне підґрунтя для подальшого вдосконалення державної аграрної політики, орієнтованої на підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва, розвиток людського капіталу сільських територій та забезпечення довгострокової продовольчої безпеки держави (у т.ч. й в умовах повоєнного відновлення економіки України);

- перспективні вектори вдосконалення механізмів державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору України, що сформовано на осмисленні ціннісних орієнтирів реформованої національної аграрної сфери, та, які охоплюють специфіку її функціонування в умовах післявоєнного відновлення й передбачають адаптивну імплементацію прогресивних засад Спільної аграрної політики Європейського Союзу з урахуванням інституційних, економічних і соціо-екологічних особливостей України.

Загалом, наукова новизна дисертації підтверджує високий рівень проведеного дослідження, його системність, міждисциплінарність і прикладну значущість для подальшого вдосконалення системи державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору економіки України.

Практичне значення результатів дослідження

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження Д.В. Петринського знаходить своє підтвердження у факті їхнього впровадження в діяльність органів публічної влади, що засвідчено відповідними довідками погоджувального характеру. Це свідчить не лише про прикладну цінність отриманих результатів, а й про їх затребуваність на рівні органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Зокрема, результати дисертації були використані в діяльності Кіровоградської обласної військової адміністрації Департаментом агропромислового розвитку під час підготовки проєкту Програми економічного і соціального розвитку Кіровоградської області на 2026 рік (аграрного розділу), аналітичних матеріалів, пропозицій до Мінекономіки України щодо удосконалення

державної аграрної політики (довідка від 09 лютого 2026 року № 24.01-06/231/0.24) (стор. 273).

Не менш важливою є й апробація результатів дослідження в освітньому процесі Національного університету “Чернігівська політехніка”. Теоретичні та методичні положення дисертації впроваджуються в навчальну роботу кафедри менеджменту та адміністрування, зокрема, при викладанні освітніх компонентів “Регіональне управління та сталий розвиток”, “Управління стратегічним розвитком регіону” та “Регіональна політика та місцеве самоврядування” (довідка від 30 березня 2026 року 202/08-566) (стор. 272).

Разом із цим результати дисертаційної роботи знайшли своє прикладне значення й в освітньому процесі Центральноукраїнського національного технічного університету у процесі розробки навчально-методичного забезпечення дисциплін “Державне регіональне управління” й “Державне управління та адміністрування” (довідка від 26 грудня 2025 року № 45-15/40-21-18/1856/1) (стор. 274).

Отже, результати дослідження Д.В. Петринського мають реальне практичне застосування та сприяють підвищенню результативності й ефективності державного регулювання аграрного сектору як на регіональному, так і на муніципальному рівнях, а також у системі підготовки фахівців у сфері публічного управління.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 15 наукових працях, з них: 8 статей в наукових фахових виданнях України та інших держав з наряду, з якого підготовлено дисертацію (у тому числі: 1 – у виданнях іноземних держав); 7 праць апробаційного характеру.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід зазначити дискусійні положення та висловити такі зауваження:

1. У роботі значну увагу приділено теоретико-прикладним аспектам державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору економіки України. Однак, на нашу думку, доцільним було б більш детально розкрити інструменти саме практичної реалізації вдосконалення механізмів державного регулювання аграрного сектору України на регіональному рівні з урахуванням специфіки територій, що зазнали найбільших втрат унаслідок воєнних дій.

2. У параграфі 2.3 (стор. 127-152) значну увагу приділено аналізу цифровізації управлінських рішень та використанню цифрових інструментів в аграрній сфері України. Однак, враховуючи, що сучасні умови розвитку публічного управління та євроінтеграційні процеси актуалізують необхідність ширшого використання цифрових інструментів у системі державної підтримки аграрного сектору, вважаємо, що окремі емпіричні приклади та статистично підтверджені дані використовуються в роботі обмежено. Це дещо звужує можливості перевірки обґрунтованості окремих теоретичних положень. Так, залучення навіть вибірових кількісних показників або узагальнених результатів міжнародних досліджень дозволило б посилити доказовість викладених висновків і підвищити практичну значущість розділу.

3. Позитивно оцінюючи проведене автором дослідження щодо специфіки формування спільної аграрної політики ЄС та сформовані рекомендації щодо цільових напрямів її імплементації для України (параграф 3.1, стор. 157-176), вважаємо, що в дисертації доцільно було б ширше представити зарубіжний досвід післякризового та післявоєнного відновлення аграрного сектору економіки з метою поглиблення компаративного аналізу та можливостей адаптації окремих зарубіжних практик до українських умов.

4. Враховуючи сучасні виклики сталого розвитку, доцільним було б більш детально дослідити публічно-управлінський екологічний аспект відновлення аграрного сектору України, зокрема питання відновлення ґрунтів, екологічної безпеки та впровадження принципів “зеленої” економіки.

Водночас, наведені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості й достовірності основних положень дисертації.

Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Петринського Дмитра Валерійовича “Механізми державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору економіки України” є завершеним, цілісним науковим дослідженням, виконана на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне та практичне значення.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. “Про затвердження вимог до оформлення дисертацій” (зі змінами) та “Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями від 19 травня 2023 р. № 502) та вимогам “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502).

Петринський Дмитро Валерійович – автор дисертації “Механізми державного регулювання у сфері відновлення аграрного сектору економіки України” заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

д.держ.упр., доцент, професор
кафедри публічного управління та
адміністрування Державного
торговельно-економічного університету

Сергій ПРИЛІШКО